

зберігати незалежність професії юриста у всіх її проявах, аналогічно тим, які діють в реальному житті.

Таким чином, вивчення юристами основ медіаграмотності, в умовах, коли соцмережі набувають все більшого значення в життя громадян, має стати складовою їх професійної підготовки та запорукою відповідального ставлення до обраної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Медіаспоживання українців: третій рік повномасштабної війни. ОПОРА. 2024. 10.07. URL: <https://www.oporaua.org/viyina/doslidzhennya-mediaspohivannya-ukrayinciv-tretiy-rik-povnomasshtabnoyi-viyni-25292> (дата звернення: 01.12.2024).

2. Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій від 24 травня 2014 р. URL: https://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/10/IBA-International-Principles-media_ukr.pdf (дата звернення: 01.12.2024).

3. Рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури № Х-020/2021 від 01.10.2021. URL: <https://vkdkka.org/uzagalnennya-distsiplinarnoji-praktiki-kvalifikatsijno-distsiplinarnih-komisij-advokaturi-schodo-dotrimannya-advokatami-norm-advokatskoji-etiki-pri-vikoristanni-merezhi-internet/> (дата звернення: 01.12.2024).

Петрова Ганна Миколаївна,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук

РОЛЬ МЕДІА, БЛОГЕРІВ ТА СОЦМЕРЕЖ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Роль медіа, блогерів та соцмереж у формуванні інформаційного простору є ключовою у дослідженні інформаційної безпеки, особливо в умовах воєнного стану та повоєнного періоду, оскільки ця роль виявляє себе у впливі різних інформаційних акторів на суспільну свідомість, поширення правдивої та маніпулятивної інформації, а також у формуванні й застосуванні механізмів протидії дезінформації.

Прийнято вважати, що діяльність традиційних медіа (телебачення, радіо, преси) полягає в інформуванні населення про події в країні та світі, а також здійсненні аналітичної роботи (наданні експертних оцінок, коментарів). Невід'ємною рисою традиційних медіа є й консолідація суспільства в умовах кризи. Разом із тим в умовах воєнного часу наявне в країні інфополе продукує ряд значимих проблем: таких, що пов'язані із воєнним станом, а також тих, що є

“вічними”, універсальними. Зокрема, це стосується протипоставлення об’єктивності висвітлення інформації та пропаганди, орієнтованої на реалізацію чужої волі, впливу державного та комерційного контролю на контент, цензури та самоцензури в умовах воєнного стану.

Не можна оминати увагою вплив блогерів та незалежних медіа на інформаційний простір сучасної України, що є його суттєвою ознакою. Так, порівняно з традиційними медіа незалежний контент відрізняється гнучкістю та швидкістю реакції на події, оприлюднює альтернативні погляди, які можуть ігноруватися (або ж замовчуватися) офіційними джерелами. Важливою рисою і здобутком недержавних медіа і блогерів стає персоналізація контенту (авторський стиль, суб’єктивність подачі матеріалу), що формує довіру і прихильність аудиторії – споживачів даного контенту. Зворотнім боком процесу “авторизації” і – відповідно – суб’єктивізації подачі інформації може виступати поширення неперевіреної інформації (фейків, теорій змов), відсутність редакційного контролю та фактчекінгу. Не можна оминати увагою і можливість маніпуляцій з боку ворожих до національного суверенітету України сил через фінансування або тиск і погрози.

До того ж навіть під час війни не можна ігнорувати й загальнолюдської, універсальної і загальнозначимої проблеми – недостатності спілкування, самотності у сучасному світі. Люди йдуть до контентмейкерів, зростаються з ними, ділять із ними своє життя, при звичаються мислити й описувати навколишній світ голосом своїх обранців. Контентмейкерам вдається підмінити ідентичність глядачів, навязуючи, пропонуючи їм своє бачення світу, подій, власну оцінку ситуації, що склалася. І коли лунає конструктивна критика стосовно ворожого і деструктивного контенту (такого, що транслює російські наративи, записаного російською мовою, ширить комплекс нижчовартості українців тощо), споживачі такого контенту сприймають цю критику як зазіхання на власну ідентичність – зазіхання на власне “Я”. Як зазначає відома контентмейкерка Тетяна Микитенко: “Якщо нападати на, умовно, Дудя, то людина захищатиме себе, свою ідентичність споживача Дудя, а не, власне, самого Дудя” [1].

У цілому ж формування сучасного інформаційного простору, якщо розуміти його як динамічну систему, де технології, люди та інституції взаємодіють через потоки даних, – відбувається під впливом різних механізмів і має суттєві соціальні, економічні та політичні наслідки. До позитивних аспектів цього процесу можна віднести мобілізацію суспільства (волонтерські ініціативи, збори коштів), громадянський журналізм (подієвість, коли очевидці подій поширюють інформацію в реальному часі) та ін. механізми. До негативних аспектів належить інформаційна перевантаженість медіаконтенту (стрес, тривожність, загроза власному життю), розкол суспільства через використання амбівалентних і/чи поліваріантних наративів, і, у цілому, втрата довіри до будь-яких джерел інформації – та тенденція, що її нині масово спостерігаємо у вітчизняних користувачів соціальних мереж.

Регулювання та саморегулювання інформаційного простору може здійснюватися як за допомогою застосування заходів з боку державної влади -

блокування проросійських ресурсів, санкції проти пропагандистів, котрі поширюють проросійські наративи і месиджі, через ініціативи медіаплатформ, що пропонують маркування неперевіреного контенту, бан фейкових акаунтів тощо, так і шляхом виявлення громадянської відповідальності українців.

Інформаційний простір - це арена боротьби за владу, увагу та ідентичність. Сталий розвиток інформаційного простору вимагає нині технологічної грамотності користувачів, формування етичних рамок для використання ШІ, алгоритмів діяльності медіа, вироблення загальноприйнятних прозорих нормативних стандартів для діяльності контентмейкерів.

Медіа, блогери та соцмережі є потужними інструментами формування інформаційного простору, який може як об'єднувати суспільство, так і роз'єднувати його. В умовах війни їх роль стає ще критичнішою, тому на першому місці в діяльності державних і громадських інституцій має постати підвищення медіаграмотності населення, розвиток критичного мислення, ефективне регулювання медіапростору без порушень свобод контентмейкерів і медіаспоживачів.

Список використаних джерел

1. Рагулівна. Блог про агресивний несмак українського бомонду і не тільки. URL: <https://www.youtube.com/@ragulivna>

Пилипенко Вікторія Вікторівна,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент

ФОРМУВАННЯ СТАЛИХ ІСТОРИЧНИХ НАРАТИВІВ ЯК СКЛАДОВА ВОРОЖИХ ПСО

Починаючи з оголошення АТО в 2014 році і особливо після повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року росія використовує проти українців всі три складових сучасних війн: конвенційну (безпосереднє ведення бойових дій), інформаційну (поширення фейків і дезінформації), смислової (викривлення системи цінностей). Сміслова війна, за словами Рени Марутян, покликана змінити національну ідентичність, викривити свідомість поколінь на основі сфабрикованих переконань і знань, які сприймаються за «чисту монету» [1]. Найпершим і надважливим інструментом смислової війни є історичні наративи, які апелюють до колективної пам'яті та мають формувати так званий міф основи як візуальний та задокументований, перетворений на юридичне джерело, доказ ідентичності нації, що формується у процесі злиття окупованої території з тілом держави агресора. Таким чином російська військово-ідеологічна машина перетворила історію на важливий гнучкий, а головне